

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

31. jaanuar 2020*

Liikmesriigi kohustuste rikkumine – ELTL artikkel 259 – Euroopa Kohtu pädevus – Kahe liikmesriigi vahelise ühise piiri kindlaksmääramine – Horvaatia Vabariigi ja Sloveenia Vabariigi vaheline piirivaidlus – Vahekohtu kokkulepe – Vahekohtumenetlus – Horvaatia Vabariigi teade kokkuleppe lõpetamise kohta eeskirjade eiramise tõttu, mille toimepanemist ta vahekohtu liikmele ette heidab – Vahekohtu tehtud vahekohtuotsus – Vahekohtu kokkuleppe ning vahekohtuotsusega kindlaksmääratud piiri väidetav rikkumine Horvaatia Vabariigi poolt – Lojalse koostöö põhimõte – Toimikust dokumendi kõrvaldamise nõue – Õigusnõustamise kaitse

Kohtuasjas C-457/18,

mille ese on ELTL artikli 259 alusel 13. juulil 2018 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Sloveenia Vabariik, esindaja: M. Menard, keda abistas *avocat* J.-M. Thouvenin,

hageja,

versus

Horvaatia Vabariik, esindaja: G. Vidović Mesarek, keda abistas J. Stratford, QC,

kostja,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident R. Silva de Lapuerta, kodade presidendid J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, A. Prechal, S. Rodin, L. S. Rossi ja I. Jarukaitis, kohtunikud M. Ilešič, J. Malenovský, D. Šváby, C. Vajda (ettekandja) ja F. Biltgen,

kohtujurist: P. Pikamäe,

kohtusekretär: osakonna juhataja M. Aleksejev,

arvestades kirjalikku menetlust ja 8. juuli 2019. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 11. detsembri 2019. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: horvaadi.

otsuse

- 1 Sloveenia Vabariik palub oma hakis Euroopa Kohtul tuvastada, et Horvaatia Vabariik on rikkunud järgmistest sätetest tulenevaid kohustusi:
 - ELL artikli 4 lõige 3, kuna ta seadis ohtu liidu eesmärkide, eelkõige rahu ning Euroopa rahvaste vahelise üha tihedama liidu tugevdamise eesmärgi saavutamise, ning takistas Sloveenia Vabariigil täita oma kohustust täielikult rakendada liidu õigust kogu oma territooriumil;
 - ELL artiklis 2 sätestatud õigusriigi põhimõte, mis on oluline tingimus liitu kuulumiseks ja kohustab Horvaatia Vabariiki austama Sloveenia Vabariigi territooriumi, mis on kindlaks määratud lõpliku otsusega, mille tegi 29. juunil 2017 nendevahelist territoriaal- ja merevaidlust puudutavas vahekohtumenetluses moodustatud vahekohus (Alaline Vahekohus, kohtuasi nr 2012-04, edaspidi „vahekohtuotsus“) kooskõlas rahvusvahelise õigusega;
 - Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1380/2013 ühise kalanduspoliitika kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1954/2003 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2371/2002 ja (EÜ) nr 639/2004 ning nõukogu otsus 2004/585/EÜ (ELT 2013, L 354, lk 22), artikli 5 lõige 2 ning määruse I lisa, kuna Horvaatia Vabariik keeldus rakendamast määruses nr 1380/2013 ette nähtud vastastikuse juurdepääsu korda, eiras nende õigusaktide mõju, mille Sloveenia Vabariik on vastastikuse juurdepääsu korra rakendamiseks vastu võtnud, keeldus andmast Sloveenia kodanikele õigust kalastada Sloveenia territoriaalvetes ning takistas Sloveenia Vabariigil kasutada selles määruses ette nähtud õigusi, näiteks võtta meetmeid kalavarude kaitseks ja majandamiseks;
 - kontrolli, seire ja rakendamise süsteem, mis on ette nähtud nõukogu 20. novembri 2009. aasta määruses (EÜ) nr 1224/2009, millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks, muudetakse määrusi (EÜ) nr 847/96, (EÜ) nr 2371/2002, (EÜ) nr 811/2004, (EÜ) nr 768/2005, (EÜ) nr 2115/2005, (EÜ) nr 2166/2005, (EÜ) nr 388/2006, (EÜ) nr 509/2007, (EÜ) nr 676/2007, (EÜ) nr 1098/2007, (EÜ) nr 1300/2008, (EÜ) nr 1342/2008 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EMÜ) nr 2847/93, (EÜ) nr 1627/94 ja (EÜ) nr 1966/2006 (ELT 2009, L 343, lk 1), ning komisjoni 8. aprilli 2011. aasta rakendusmääruses (EL) nr 404/2011, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 (millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks) üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT 2011, L 112, lk 1), kuna Horvaatia Vabariik takistas Sloveenia Vabariigil täita talle selle süsteemiga pandud ülesannet ning jälgida, kontrollida ja inspekteerida kalalaevu, samuti viia läbi menetlust ja võtta rakendusmeetmeid rikkujate suhtes, kui inspekteerimisel avastatakse ühise kalanduspoliitika eeskirjade võimalik rikkumine, ning kuna ta teostas ise õigusi, mis nende määrustega on antud Sloveenia Vabariigile kui rannikuriigile;
 - Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määruse (EL) 2016/399, mis käsitleb isikute üle piiri liikumist reguleerivaid liidu eeskirju (Schengeni piirieskirjad) (ELT 2016, L 77, lk 1; edaspidi „Schengeni piirieskirjad“), artiklid 4 ja 17 koostoimes artikliga 13;
 - Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta direktiivi 2014/89/EL, millega kehtestatakse mereala ruumilise planeerimise raamistik (ELT 2014, L 257, lk 135), artikli 2 lõige 4 ja artikli 11 lõige 1, kuna ta võttis vastu ja rakendas „Horvaatia Vabariigi territoriaalplaneerimise strateegia“.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

Viini konventsioon

- 2 23. mail 1969 sõlmitud rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsiooni (*United Nations Treaty Series*, 1155. kd, lk 331, edaspidi „Viini konventsioon“) artikli 60 „Lepingu lõpetamine või peatamine selle rikkumise tagajärjel“ lõigetes 1 ja 3 on sätestatud:

„1. Kui osalisriik rikub oluliselt kahepoolset lepingut, on teisel osalisriigil õigus viidata rikkumisele kui lepingu lõpetamise või kogu lepingu või selle osa peatamise alusele.

[...]

3. Käesoleva artikli tähenduses on lepingu oluline rikkumine:

[...]

b) lepingu mõtte järgimiseks ja eesmärgi saavutamiseks oluliste sätete rikkumine.

[...]“.

- 3 Viini konventsiooni artikli 65 „Lepingu kehtetusega seotud, lepingu lõpetamise, sellest taganemise või selle peatamise menetlus“ lõigetes 1 ja 3 on sätestatud:

„1. Osalisriik, kes käesoleva konventsiooni kohaselt viitab puudusele oma lepingu siduvuse kohta väljendatud nõusolekus või lepingu kehtivuse vaidlustamise, lepingu lõpetamise, sellest taganemise või selle peatamise alusele, peab teatama teistele osalisriikidele oma nõudest. Teates tuleb teha ettepanek lepingu suhtes võetavateks meetmeteks, samuti nende põhjendused.

[...]

3. Kui mõni osalisriik esitab vastuväite, lahendavad osalisriigid küsimuse [26. juunil 1945 San Franciscos alla kirjutatud] Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja artiklis 33 märgitud vahendite abil.“

Vahekohtu kokkulepe

- 4 Sloveenia Vabariik ja Horvaatia Vabariik kirjutasid 4. novembril 2009 Stockholmis alla vahekohtu kokkuleppele (edaspidi „vahekohtu kokkulepe“).

- 5 Vahekohtu kokkuleppe artikliga 1 moodustatakse vahekohus.

- 6 Vahekohtu kokkuleppe artiklis 2 on sätestatud vahekohtu koosseis ning eelkõige selle liikmete nimetamise ning nende asendamise kord.

- 7 Vahekohtu kokkuleppe artikli 3 „Vahekohtu ülesanne“ lõikes 1 on sätestatud, et vahekohus määrab kindlaks a) Horvaatia ja Sloveenia vahelise mere- ja maismaapiiri asukoha, b) Sloveenia pääsu avamerele ning c) asjasse puutuva mereruumi kasutamise korra. Selle artikli lõikes 2 on sätestatud täpse vaidluseseme kindlaksmääramise kord, lõikes 3 on ette nähtud, et vahekohus teeb vaidluse kohta otsuse, ning lõike 4 kohaselt on vahekohtu kokkuleppe tõlgendamine vahekohtu pädevuses.

- 8 Vahekohtu kokkuleppe artikli 4 punkti a kohaselt kohaldab vahekohus selle kokkuleppe artikli 3 lõike 1 punktis a ette nähtud otsuste tegemisel rahvusvahelise õiguse norme ja põhimõtteid. Kokkuleppe artikli 4 punktis b on ette nähtud, et artikli 3 lõike 1 punktides b ja c nimetatud otsuste tegemisel kohaldab vahekohus rahvusvahelist õigust, õiglust ja heanaaberlikkuse põhimõtet, et saavutada õige ja õiglane tulemus, mis võtaks arvesse kõiki asjasse puutuvaid asjaolusid.
- 9 Vahekohtu kokkuleppe artikli 6 lõikes 2 on ette nähtud, et kui ei ole sätestatud teisiti, viib vahekohus menetluse läbi vastavalt Alalise Vahekohtu vabatahtlikele eeskirjadele kahe riigi vaheliste vaidluste lahendamisel vahekohtus. Selle kokkuleppe artikli 6 lõikes 4 on sätestatud, et vahekohus lahendab kõik menetluslikud küsimused oma liikmete häälteenamusega võimalikult kiiresti, olles need eelnevalt pooltega läbi arutanud.
- 10 Vahekohtu kokkuleppe artikli 7 lõikes 1 on muu hulgas ette nähtud, et olles hoolikalt kaalunud kõiki asjasse puutuvaid asjaolusid, teeb vahekohus otsuse nii kiiresti kui võimalik. Selle kokkuleppe artikli 7 lõikes 2 on sätestatud, et vahekohtu otsus on pooltele siduv ning see on vaidluse lõplikuks lahenduseks. Kokkuleppe artikli 7 lõike 3 kohaselt võtavad pooled kõik vajalikud meetmed, sealhulgas teevad vajaduse korral muudatused riigisisestes õigusaktides, selleks et rakendada otsust kuue kuu jooksul arvates otsuse tegemisest.
- 11 Vahekohtu kokkuleppe artikli 9 lõike 1 kohaselt võtab Sloveenia Vabariik tagasi Horvaatia Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise läbirääkimiste peatükkide avamise ja sulgemise osas tehtud reservatsioonid, kui takistus puudutab seda vaidlust.
- 12 Vahekohtu kokkuleppe artikli 11 lõike 3 kohaselt hakatakse kõiki selles kokkuleppes sätestatud menetlustähtaegu arvestama alates kuupäevast, mil allkirjastatakse leping Belgia Kuningriigi, Bulgaaria Vabariigi, Tšehhi Vabariigi, Taani Kuningriigi, Saksamaa Liitvabariigi, Eesti Vabariigi, Iirimaa, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi, Prantsuse Vabariigi, Itaalia Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Luksemburgi Suurhertsogiriigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Madalmaade Kuningriigi, Austria Vabariigi, Poola Vabariigi, Portugali Vabariigi, Rumeenia, Sloveenia Vabariigi, Slovaki Vabariigi, Soome Vabariigi, Rootsi Kuningriigi, Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi (Euroopa Liidu liikmesriikide) ning Horvaatia Vabariigi vahel Horvaatia Vabariigi ühinemise kohta Euroopa Liiduga (ELT 2012, L 112, lk 10, edaspidi „Horvaatia ühinemisleping“). Allkirjastamine toimus 9. detsembril 2011.

Liidu õigus

Esmane õigus

- 13 Akti Horvaatia Vabariigi ühinemistingimuste ning Euroopa Liidu lepingus, Euroopa Liidu toimimise lepingus ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingus tehtavate muudatuste kohta (ELT 2012, L 112, lk 21, edaspidi „ühinemisakt“), mis on lisatud Horvaatia ühinemislepingule, artiklis 15 on sätestatud:

„III lisas loetletud akte kohandatakse vastavalt kõnealuse lisa sätetele“.
- 14 Ühinemisakti III lisa punktis 5 „Kalandus“ kohandati nõukogu 20. detsembri 2002. aasta määrust (EÜ) nr 2371/2002 ühisele kalanduspoliitikale vastava kalavarude kaitse ja säästva kasutamise kohta (EÜT 2002, L 358, lk 59; ELT eriväljaanne 04/05, lk 460), lisades määruse I lissasse punkti 11 „Horvaatia rannikuveed“ ja punkti 12 „Sloveenia rannikuveed“. Neile punktidele on lisatud identselt sõnastatud joonealused märkused, et „[Horvaatia ja Sloveenia naabrussuhetel põhinevat rannikuvetele

juurdepääsu] režiimi kohaldatakse alates [vahekohtu kokkuleppest] tuleneva vahekohtuotsuse täielikust rakendamisest“. Need punktid ja joonealused märkused võeti olulises osas üle määrusesse nr 1380/2013, millega tunnistati määrus nr 2371/2002 kehtetuks.

Teisene õigus

– Määrus (EÜ) nr 1049/2001

- 15 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määruse (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT 2001, L 145, lk 43; ELT eriväljaanne 01/03, lk 331) artikli 4 lõige 2 sätestab:

„Institutsioonid keelavad juurdepääsu dokumentidele, mille avaldamine kahjustaks:

[...]

– kohtumenetlust ja õigusnõustamist,

[...]

välja arvatud juhul, kui avaldamine teenib ülekaalukaid üldisi huve.“

– Määrus nr 1224/2009 ja rakendusmäärus nr 404/2011

- 16 Määruse nr 1224/2009 artikli 1 kohaselt luuakse selle määrusega ühenduse kontrolli, seire ja rakendamise süsteem, et tagada ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimine.
- 17 Rakendusmäärusega nr 404/2011 on kehtestatud kontrollisüsteemi üksikasjalikud rakenduseeskirjad.

– Määrus nr 1380/2013

- 18 Määruse nr 1380/2013 artikli 5 lõiked 1 ja 2 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Liidu kalalaevadel on vetele ja varudele võrdne juurdepääsuõigus kõikides liidu vetes, v.a lõigetes 2 ja 3 osutatud veed, mille suhtes kohaldatakse III osa kohaselt vastu võetud meetmeid.

2. Liikmesriigid võivad oma suveräänsete õiguste või jurisdiktsiooni alla kuuluvates, lähtejoonest kuni 12 meremiili kaugusele ulatuvates vetes kuni 31. detsembrini 2022 kehtestada piirangud, mille kohaselt lubatakse kalapüügiga tegeleda üksnes kalalaevadel, mis tavapäraselt püüavad kala kõnealustele vetele lähedase ranniku sadamatest, ilma et see piiraks kokkuleppeid, mis on sõlmitud muude liikmesriikide lipu all sõitvate liidu kalalaevade vahel olemasolevate naabrussuhete raames, ning I lisas esitatud korda, millega kehtestatakse igale liikmesriigile geograafilised vööndid muude liikmesriikide rannikuvetes, kus püügitegevus toimub, ning määratakse liigid, mida nimetatud tegevus hõlmab. Liikmesriigid teatavad komisjonile kõigist käesoleva lõike kohaselt seatud piirangutest.“

- 19 Määruse I lisa „Juurdepääs rannikuvetele artikli 5 lõike 2 tähenduses“ punktides 8 ja 10 on ette nähtud „Horvaatia rannikuve[tele]“ ja „Sloveenia rannikuve[tele]“ juurdepääsu kord. Neile punktidele on lisatud identselt sõnastatud joonealused märkused, et „[Horvaatia ja Sloveenia naabrussuhetel põhinevat rannikuvetele juurdepääsu] režiimi kohaldatakse alates [vahekohtu kokkuleppest] tuleneva vahekohtuotsuse täielikust rakendamisest“.

– *Direktiiv 2014/89*

20 Direktiiv 2014/89 artikli 1 lõike 1 kohaselt kehtestatakse selle direktiiviga mereala ruumilise planeerimise raamistik, et edendada merealade majanduse kestlikku kasvu, merealade kestlikku arengut ning mereressursside kestlikku kasutamist.

21 Direktiivi artikli 2 „Kohaldamisala“ lõikes 4 on ette nähtud:

„Käesolev direktiiv ei mõjuta merealade suhtes kohaldatavaid liikmesriikide suveräänseid õigusi ja jurisdiktsiooni, mis tulenevad asjaomastest rahvusvahelisest õigusest, eelkõige [Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsioonist (UNCLOS), mis kirjutati alla 10. detsembril 1982 Montego Bays ja jõustus 16. novembril 1994 (*United Nations Treaty Series*, 1833., 1834. ja 1835. kd, lk 3)]. Eelkõige ei mõjuta käesoleva direktiivi kohaldamine merepiiride maha märkimist ja kindlaksmääramist liikmesriikide poolt kooskõlas UNCLOSi asjaomaste sätetega.“

22 Direktiivi artikli 11 „Liikmesriikidevaheline koostöö“ lõikes 1 on sätestatud:

„Merepiiri omavad liikmesriigid teevad planeerimis- ja majandamisprotsessi osana koostööd, et tagada mereala ruumiliste planeeringute ühtsus ja kooskõla kogu asjaomases merepiirkonnas. Sellises koostöös võetakse eelkõige arvesse riikidevahelisi küsimusi.“

– *Schengeni piirieskirjad*

23 Schengeni piirieskirjade artikkel 4 „Põhiõigused“ sätestab:

„Käesoleva määruse kohaldamisel toimivad liikmesriigid täielikus kooskõlas asjakohaste liidu õigusaktide, sealhulgas Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga [...], asjakohaste rahvusvaheliste õigusaktide, sealhulgas 28. juulil 1951. aastal Genfis vastu võetud pagulasseisundi konventsiooniga [*United Nations Treaty Series*, 189. kd, lk 150, nr 2545 (1954)], rahvusvahelisele kaitsele juurdepääsuga seotud kohustuste, eriti tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõttega, ning põhiõigustega. [...]“.

24 Schengeni piirieskirjade artikli 13 lõigetes 1 ja 2 on ette nähtud:

„1. Patrull- ja vaatlustegevuse põhieesmärgiks on tõkestada ebaseaduslikku piiriületamist, võidelda piiriülese kuritegevuse vastu ja võtta meetmeid ebaseaduslikult piiri ületanud isikute suhtes. Isik, kes on ületanud ebaseaduslikult piiri ning kellel ei ole õigust viibida asjaomase liikmesriigi territooriumil, peetakse kinni ning tema suhtes rakendatakse menetlusi, järgides [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta] direktiivi 2008/115/EÜ [ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (ELT 2008, L 348, lk 98)].

2. Piirivalveametnikud kasutavad patrull- ja vaatlustegevuseks paikseid üksuseid või patrulle.

Selline patrull- ja vaatlustegevus toimub selliselt, et ära hoida ja takistada isikutel piiripunktides toimuvate kontrollide vältimist.“

25 Schengeni piirieskirjade artikli 17 „Liikmesriikide vaheline koostöö“ lõigetes 1–3 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid abistavad üksteist ning teevad tihedat ja püsivat koostööd piirikontrolli tõhusaks teostamiseks vastavalt artiklitele 7–16. Nad vahetavad kogu asjakohast teavet.

2. Liikmesriikide vahelist koostööd välispiiride haldamise vallas koordineerib [Euroopa Liidu Liikmesriikide Välispiiril Tehtava Operatiivkoostöö Juhtimise Euroopa Agentuur].

3. Ilma et see piiraks agentuuri volitusi, võivad liikmesriigid jätkata välispiiril operatiivkoostööd teiste liikmesriikide ja/või kolmandate riikidega, sealhulgas kontaktametnike vahetamist, kui selline koostöö täiendab agentuuri tegevust.

Liikmesriigid hoiduvad tegevusest, mis võiks ohustada agentuuri toimimist või tema eesmärkide saavutamist.

Liikmesriigid teatavad agentuurile esimeses lõigus nimetatud operatiivkoostööst.“

Vaidluste taust

- 26 Horvaatia Vabariik ja Sloveenia Vabariik kuulutasid end Jugoslaavia Föderatiivsest Sotsialistlikust Vabariigist iseseisvaks 25. juunil 1991. Aastatel 1992–2001 püüdsid need kaks riiki oma ühise maismaa- ja merepiiri kindlaksmääramise küsimust lahendada kahepoolsetel läbirääkimistel. Mõne piirilõigu osas ei andnud läbirääkimised tulemusi.
- 27 Sloveenia Vabariik sai Euroopa Liidu liikmeks 1. mail 2004.
- 28 Horvaatia Vabariik ja Sloveenia Vabariik sõlmisid 4. novembril 2009 omavahelise piirivaidluse lahendamiseks vahekohtu kokkuleppe. Selle 29. novembril 2010 jõustunud kokkuleppega võtsid nad endale kohustuse anda piirivaidlus lahendada kokkuleppega moodustatud vahekohtule, mille otsus on neile siduv.
- 29 Pärast seda, kui kõik liikmesriigid olid kooskõlas oma põhiseadusest tulenevate nõuetega ratifitseerinud Horvaatia Euroopa Liiduga ühinemise lepingu, jõustus ühinemisleping 1. juulil 2013. Horvaatia Vabariigist sai sellel kuupäeval liidu liige.
- 30 Käesoleva kohtuasja toimikust ilmneb, et vahekohtus toimunud vahekohtumenetluse kestel tekkis menetlusküsimus, mis puudutas seda, et Sloveenia Vabariigi nimetatud vahekohtunik ja vahekohtus selle riigi esindajaks olev isik suhtlesid vahekohtus nõupidamise ajal mitteametlikult. Pärast seda, kui suhtluse sisu kohta avaldati ajakirjanduses teatud artiklid, lahkusid need kaks isikut vastavalt vahekohtuniku ja esindaja ametist.
- 31 Horvaatia Vabariik edastas 24. juuli 2015. aasta kirjaga vahekohtule väljavõtteid sellest suhtlusest ning taotles sellest tuleneva usalduse kaotuse tõttu vahekohtumenetluse peatamist.
- 32 30. juuli 2015. aasta verbaalnoodiga teatas Horvaatia Vabariik Sloveenia Vabariigile, et tema hinnangul on Sloveenia Vabariik pannud toime vahekohtu kokkuleppe olulise rikkumise Viini konventsiooni artikli 60 lõigete 1 ja 3 tähenduses ning seetõttu on Horvaatia Vabariigil õigus vahekohtu kokkuleppe lõpetada. Ta täpsustas, et selle noodi näol on tegemist Viini konventsiooni artikli 65 lõikele 1 vastava teatega, millega ta teeb ettepaneku vahekohtu kokkuleppe viivitamata lõpetada. Horvaatia Vabariik selgitas, et tema hinnangul on käesoleva kohtuotsuse punktis 30 mainitud mitteametliku suhtlemisega pöördumatult kahjustatud vahekohtumenetluse erapooletust ja usaldusväärust ning seeläbi tema õigusi ilmselgelt rikutud.
- 33 Samal kuupäeval lahkus ametist Horvaatia Vabariigi nimetatud vahekohtu liige.
- 34 Horvaatia Vabariik teatas 31. juuli 2015. aasta kirjas vahekohtule oma otsusest vahekohtu kokkuleppe lõpetada ja selgitas selle põhjuseid.
- 35 Sloveenia Vabariik teatas 13. augustil 2015 vahekohtule, et ta on esitanud vastuväite Horvaatia Vabariigi teatele otsuse kohta vahekohtu kokkuleppe lõpetada ning et ta leiab, et vahekohtul on pädevus ja kohustus menetlust jätkata.

- 36 25. septembril 2015 nimetas vahekohtu president kahele vabale ametikohale kaks uut vahekohtunikku vastavalt vahekohtu kokkuleppe artiklis 2 ette nähtud vahekohtuniku asendamise korrale.
- 37 Vahekohus tegi 1. detsembri 2015. aasta kirjas mõlemale poolele ettepaneku esitada kirjalikud seisukohad „seoses Horvaatia [Vabariigi] 24. ja 31. juuli 2015. aasta kirjades esile toodud asjaolude õiguslike tagajärgedega“ ning korraldas nende küsimuste arutamiseks 17. märtsil 2016 istungi. Vahekohtu ettepanekule vastas ja istungil osales ainult Sloveenia Vabariik.
- 38 Vahekohus tegi 30. juunil 2016 menetlusküsimuse kohta vaheotsuse. Vahekohus leidis eelkõige, et kuna Sloveenia Vabariik võttis mitteametlikult ühendust enda poolt algselt nimetatud vahekohtunikuga, rikkus ta vahekohtu kokkuleppe sätteid. Vahekohus asus siiski seisukohale, et hilisemaid parandusmeetmeid arvestades ei mõjutanud need rikkumised tema võimet teha muudetud koosseisus sõltumatult ja erapooletult lõplik vahekohtuotsus pooltevahelise vaidluse kohta kooskõlas kohaldatavate normidega, nii et nende rikkumiste tõttu ei ole vahekohtu kokkulepe kaotanud oma eset ega eesmärki. Vahekohus tegi järelduse, et Horvaatia Vabariigil ei olnud õigust vahekohtu kokkulepet Viini konventsiooni artikli 60 lõike 1 alusel lõpetada ning seetõttu on vahekohtu kokkulepe jätkuvalt kehtiv.
- 39 Vahekohus tegi 29. juunil 2017 vahekohtuotsuse, millega määras kindlaks Horvaatia Vabariigi ja Sloveenia Vabariigi vahelise maismaa- ja merepiiri.

Kohtueelne menetlus

- 40 Sloveenia Vabariik juhtis 29. detsembri 2017. aasta kirjas komisjoni tähelepanu sellele, et Horvaatia Vabariik eirab vahekohtuotsust, ja toonitas, et selle liikmesriigi keeldumine vahekohtuotsuse täitmisest muudab Sloveenia Vabariigil võimatuks teostada oma suveräänsust nende mere- ja maismaapiirkondade üle, mis on rahvusvahelise õiguse kohaselt osa tema territooriumist. Neil asjaoludel märkis Sloveenia Vabariik, et tal ei ole võimalik täita ei rahvusvahelisest õigusest tulenevat vahekohtu otsuse täitmise kohustust ega aluslepingutest tulenevat kohustust rakendada oma territooriumil liidu õigust. Võttes arvesse ohtu, mida see olukord kujutab endast liidu väärtustele ja liidu õiguse järgimisele, palus Sloveenia Vabariik komisjonil viivitamata tegutseda, et lõpetada Horvaatia Vabariigi poolne vahekohtukokkuleppe ja vahekohtuotsuse rikkumine, mis on käsitatav aluslepingutest tulenevate kohustuste täitmata jätmisena viimati nimetatud liikmesriigi poolt.
- 41 Pärast mitut mereintsidenti vetes, mis olid vahekohtuotsusega määratud Sloveenia Vabariigile, algatas see liikmesriik 16. märtsi 2018. aasta kirjaga liikmesriigi kohustuste rikkumise tuvastamise menetluse Horvaatia Vabariigi vastu, pöördudes ELTL artikli 259 teise lõigu alusel komisjoni poole.
- 42 Horvaatia Vabariik esitas 17. aprillil 2018 komisjonile kirjalikud seisukohad. Mõlemad pooled osalesid komisjonis toimunud ärakuulamisel.
- 43 Komisjon ei esitanud ELTL artikli 259 neljandas lõigus ette nähtud kolmekuulise tähtaja jooksul põhjendatud arvamust.

Menetlus Euroopa Kohtus

- 44 Sloveenia Vabariik esitas käesoleva hagi menetlusdokumendiga, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 13. juulil 2018.
- 45 Horvaatia Vabariik esitas 21. detsembril 2018 eraldi dokumendiga Euroopa Kohtu kodukorra artikli 151 lõike 1 alusel käesoleva hagi suhtes vastuvõetamatuse vastuväite.
- 46 Sloveenia Vabariik vastas sellele vastuväitele 12. veebruaril 2019.

- 47 Euroopa Kohus saatis kohtuasja 21. mai 2019. aasta otsusega suurkojale vastuvõetamatuse vastuväite üle otsustamiseks.
- 48 Horvaatia Vabariik esitas eraldi dokumendiga, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 31. mail 2019, kodukorra artikli 151 alusel taotluse kõrvaldada toimikust komisjoni õigusteenistuse arvamust puudutav komisjonisisene töödokument, mis sisaldub vastuvõetamatuse vastuväite kohta esitatud Sloveenia Vabariigi vastuse lisa C.2 lehekülgedel 38–45 (edaspidi „vaidlusalune dokument“).
- 49 Euroopa Kohtu kantselei 3. ja 12. juuni 2019. aasta kirjades paluti pooltel kodukorra artikli 62 lõikes 1 ette nähtud menetlust korraldavate meetmete raames vastata tulevasel kohtuistungil ühele küsimusele ja esitada teatud dokumendid. Pooled esitasid need dokumendid nõuetekohaselt.
- 50 Euroopa Kohtu kantselei 7. juuni 2019. aasta kirjas palus Euroopa Kohus Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 24 teise lõigu alusel komisjonil vastata kirjalikult või vajadusel kohtuistungil määruse nr 1380/2013 sätetega seotud küsimustele.
- 51 Sloveenia Vabariik esitas 11. juunil 2019 oma seisukohad Horvaatia Vabariigi taotluse kohta kõrvaldada vaidlusalune dokument toimikust.
- 52 Euroopa Kohtu kantselei 20. juuni 2019. aasta kirjas palus Euroopa Kohus komisjonil esitada selle taotluse kohta oma seisukoha.
- 53 Komisjon esitas selle seisukoha 28. juunil 2019. Sama kuupäeva kandvas eraldi kirjas vastas ta küsimustele, mille Euroopa Kohus oli talle 7. juunil 2019 esitanud.
- 54 Vastuvõetamatuse vastuväidet käsitlev kohtuistung toimus 8. juulil 2019 ning sellest võtsid osa Horvaatia Vabariik ja Sloveenia Vabariik.

Vaidlusaluse dokumendi toimikust kõrvaldamise taotlus

Poolte argumendid

- 55 Horvaatia Vabariik palub Euroopa Kohtul kõrvaldada vaidlusalune dokument käesoleva kohtuasja toimikust.
- 56 Oma taotluse põhjendamiseks väidab Horvaatia Vabariik, et vaidlusalune dokument on komisjoni õigusteenistuse arvamus, mis on mõeldud sisekasutuseks ja on antud käesoleva rikkumismenetluse kohtueelses etapis ning mida komisjon ei ole kunagi avalikustanud. Selle dokumendi jätmisel kohtuasja toimikusse ei oleks mitte ainult negatiivne mõju komisjoni tõhusale toimimisele, vaid see läheks ka vastuollu õiglase kohtumenetluse nõuetega.
- 57 Sloveenia Vabariik palub jätta Horvaatia Vabariigi esitatud taotluse rahuldamata.
- 58 Esiteks väidab Sloveenia Vabariik, et ta sai vaidlusaluse dokumendiga tutvuda Saksa nädalalehe veebisaidil avaldatud artiklis toodud hüperlingi kaudu, ning rõhutab, et nii see artikkel kui ka komisjoni õigusteenistuse arvamus on endiselt internetis kättesaadavad. Asjaolu, et tal oli juurdepääs sellele dokumendile, ei ole määrusega nr 1049/2001 vastuolus, sest see dokument on avalik.
- 59 Teiseks väidab Sloveenia Vabariik, et Horvaatia Vabariigil, kes ei ole vaidlusaluse dokumendi koostaja, ei ole õigust esitada komisjoni asemel nõuet komisjoni huvide kaitsmiseks, taotledes selle dokumendi kõrvaldamist toimikust.

- 60 Kolmandaks väidab Sloveenia Vabariik, et käesoleval juhul ei saa juhinduda 1. juuli 2008. aasta kohtuotsusest Rootsi ja Turco *vs.* nõukogu (C-39/05 P ja C-52/05 P, EU:C:2008:374) ega 14. mai 2019. aasta kohtumäärusest Ungari *vs.* parlament (C-650/18, ei avaldata, EU:C:2019:438), kuna nimetatud kohtuotsuse ja kohtumääruse aluseks olnud kohtuasjades seati kahtluse alla dokumentide loata kasutamine kohtuvaidlustes, milles osales dokumendi koostanud institutsioon. Käesolevas menetluses on tegemist teistsuguse juhtumiga, sest komisjon, kes on vaidlusaluse dokumendi koostaja, ei osale menetluses kostjana.
- 61 Sloveenia Vabariik toonitab, et vaidlusaluse dokumendi esitamine ei kahjusta mingil juhul huve, mis on kaitstud määruse nr 1049/2001 artikliga 4, ning Horvaatia Vabariik ei ole selgitanud, mil määral kahjustaks neid huve selle dokumendi toimikusse jätmine.
- 62 Neljandaks väidab Sloveenia Vabariik, et juhul, kui komisjon astub käesolevasse menetlusse või kui Euroopa Kohus palub tal esitada oma seisukohad, ei oleks vaidlusaluse dokumendi avalikustamisel mingit sisulist mõju seisukohtadele, mis komisjon Euroopa Kohtule esitaks. On ootuspärane, et sellisel juhul järgib komisjon üldjuhul oma õigusteenistuse hinnangut.
- 63 Komisjon leiab omalt poolt, et vaidlusalune dokument, mis on asutusesisene töödokument ja kajastab tema õigusteenistuse arvamust, tuleb kohtuasja toimikust kõrvaldada. Komisjon märgib, et see dokument ei ole mõeldud avalikkusele ning ta ei ole seda avalikustanud ega andnud luba seda Euroopa Kohtu menetluses olevas kohtuvaidluses esitada. Ta lisab, et ka Euroopa Kohus ei ole nõudnud selle esitamist.

Euroopa Kohtu hinnang

- 64 Tuleb tõdeda, et vaidlusalune dokument on komisjoni õigusteenistuse koostatud ja komisjoni presidendi kabinetiülemale adresseeritud siseteadis, mis käsitleb kohtueelset menetlust, mille algatas Sloveenia Vabariik ELTL artikli 259 alusel, ning sisaldab juriidilist hinnangut asjasse puutuvatele õigusküsimustele. Järelikult on selle dokumendi näol vaieldamatult tegemist õigusnõustamisega.
- 65 On selge, et esiteks ei taotlenud Sloveenia Vabariik komisjonilt luba selle dokumendi esitamiseks Euroopa Kohtule, teiseks ei nõudnud Euroopa Kohus selle esitamist seoses käesoleva hagiaga ja kolmandaks ei avaldanud komisjon seda dokumenti määruse nr 1049/2001 sätete kohaselt seoses üldsuse juurdepääsu taotlusega institutsioonide dokumentidele.
- 66 Väljakujunenud kohtupraktikas on võetud seisukoht, et avaliku huviga, mille kohaselt peavad institutsioonid saama kasutada oma õigustalituste täiesti sõltumatult antud arvamusi, läheks vastuollu see, kui möönda, et selliseid sisedokumente võib Euroopa Kohtus toimivas vaidluses esitada, ilma et asjaomane institutsioon oleks selleks loa andnud või kohus selle esitamist nõudnud (14. mai 2019. aasta kohtumäärus Ungari *vs.* parlament, C-650/18, ei avaldata, EU:C:2019:438, punkt 8 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 67 See huvi kajastub määruse nr 1049/2001 artiklis 4, mille lõikes 2 on sätestatud, et „[i]nstitutsioonid keelavad juurdepääsu dokumentidele, mille avaldamine kahjustaks [...] kohtumenetlust ja õigusnõustamist, [...] välja arvatud juhul, kui avaldamine teenib ülekaalukaid üldisi huve“. Kuigi see säte ei ole käesolevas menetluses kohaldatav, sest Sloveenia Vabariik lisas vaidlusaluse dokumendi oma vastusele vastuvõetamatuse vastuväitele ilma komisjoni loata, on sellel siiski suundanäitav väärtus huvide kaalumisel, mis on nõutav dokumendi toimikust kõrvaldamise taotluse lahendamiseks (vt selle kohta 14. mai 2019. aasta kohtumäärus Ungari *vs.* parlament, C-650/18, ei avaldata, EU:C:2019:438, punktid 9, 12 ja 13).

- 68 Seoses sellega olgu märgitud, et kui käesoleva ETL artikli 259 põhineva liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi raames võtab Sloveenia Vabariik lähtekohaks ja esitab komisjoni õigusteenistuse antud õigusliku arvamuse, mis on koostatud pärast asja andmist komisjonile arutamiseks ja sisaldab juriidilist hinnangut asjasse puutuvatele õigusküsimustele, teeb Sloveenia Vabariik seda eesmärgiga kasutada seda arvamust käesolevas menetluses Horvaatia Vabariigile ja vajaduse korral ka komisjonile vastuvaidlemiseks. Kui lubada selle jätmist kohtuasja toimikusse, kuigi komisjon ei ole selle avaldamiseks luba andnud, tähendaks see lubamist Sloveenia Vabariigil hoiduda kõrvale dokumendile juurdepääsu taotlemise menetlusest, mis on kehtestatud määrusega nr 1049/2001 (vt selle kohta 14. mai 2019. aasta kohtumäärus Ungari vs. parlament, C-650/18, ei avaldata, EU:C:2019:438, punkt 14 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 69 Ainuüksi asjaolu, et Sloveenia Vabariik tugineb vaidlusalusele dokumendile Euroopa Kohtu menetluses muu poole vastu kui institutsioon, kes on andnud dokumendis sisalduva arvamuse, ei mõjuta avalikku huvi, mille kohaselt peavad institutsioonid saama kasutada oma õigustalituste täiesti sõltumatult antud arvamusi, ega muuda seetõttu ülearuseks huvide kaalumist, mis on nõutav kohtuasja toimikust dokumendi kõrvaldamise taotluse lahendamiseks (vt analoogia alusel 23. oktoobri 2002. aasta kohtumäärus Austria vs. nõukogu, C-445/00, EU:C:2002:607, punkt 12).
- 70 Käesoleval juhul esineb oht – mis on ette näha ega ole sugugi hüpoteetiline –, et komisjon, kes ei ole esitanud Sloveenia Vabariigi etteheidete kohta ETL artikli 259 kolmanda lõigu kohast põhjendatud arvamust ega teinud ühe või teise poole nõuete toetuseks Euroopa Kohtu menetluses astumisega teatavaks oma seisukohta nende etteheidete suhtes, võib pidada ennast käesolevas menetluses vaidlusaluse dokumendi ilma loata esitamise tõttu sunnituks võtma avalikult seisukoha arvamuse suhtes, mis oli ilmselgelt mõeldud sisekasutuseks. Selline võimalus tooks aga vältimatult kaasa negatiivsed tagajärjed komisjoni huvile küsida õiguslikku arvamust ning saada aus, objektiivne ja kõikehõlmav arvamus (vt analoogia alusel 1. juuli 2008. aasta kohtuotsus Rootsi ja Turco vs. nõukogu, C-39/05 P ja C-52/05 P, EU:C:2008:374, punkt 42, ning 14. mai 2019. aasta kohtumäärus Ungari vs. parlament, C-650/18, ei avaldata, EU:C:2019:438, punkt 16).
- 71 Mis puudutab ülekaaluka avaliku huvi esinemist, mis õigustaks vaidlusaluse dokumendi jätmist käesoleva kohtuasja toimikusse, siis lisaks sellele, et dokumendis sisalduv õiguslik arvamus ei ole seotud suuremat läbipaistvust eeldava õigusloomemenetlusega (vt selle kohta 1. juuli 2008. aasta kohtuotsus Rootsi ja Turco vs. nõukogu, C-39/05 P ja C-52/05 P, EU:C:2008:374, punktid 46, 47, 67 ja 68), tuleb märkida, et Sloveenia Vabariigi jaoks seisneb dokumendi toimikusse jätmise huvi võimaluses sellele õiguslikule arvamusele tugineda, et põhjendada oma vastust vastuvõetamatuse vastuväitele, mille esitas Horvaatia Vabariik. Neil asjaoludel näib selle õigusliku arvamuse esitamine lähtuvat Sloveenia Vabariigi enda huvist põhjendada oma argumente vastuses vastuvõetamatuse vastuväitele, mitte ülekaalukast avalikust huvist (vt selle kohta 14. mai 2019. aasta kohtumäärus Ungari vs. parlament, C-650/18, ei avaldata, EU:C:2019:438, punkt 18).
- 72 Asjaolu, et Sloveenia Vabariigil oli, nagu ta väidab, vaidlusalusele dokumendile juurdepääs nädalalehe veebisaidi kaudu, kus avaldati artikkel, milles viidati sellele arvamusele hüperlingi abil, ei kummuta eeltoodud kaalutlusi, sest tegemist oli selle arvamuse ilma loata avaldamisega (vt analoogia alusel 14. mai 2019. aasta kohtumäärus Ungari vs. parlament, C-650/18, ei avaldata, EU:C:2019:438, punkt 17).
- 73 Neil asjaoludel tuleb rahuldada Horvaatia Vabariigi taotlus kõrvaldada vaidlusalune dokument kohtuasja toimikust.

Euroopa Kohtu pädevus

Poolte argumendid

- 74 Horvaatia Vabariik palub Euroopa Kohtul jätta vastuvõetamatusse tõttu hagi tervikuna läbi vaatamata. Seejuures tugineb ta eeskätt kolmele pädevuse puudumisega seonduvale etteheitele.
- 75 Esiteks väidab Horvaatia Vabariik, et Sloveenia Vabariigi väited, mille kohaselt Horvaatia Vabariik on rikkunud liidu õigusest tulenevaid kohustusi, on vahekohtu kokkuleppe ja vahekohtuotsuse kehtivust ja õiguslikke tagajärgi puudutava vaidluse lahenduse suhtes aktsessoorsed. Nagu on leitud 30. septembri 2010. aasta kohtuotsuses komisjon *vs.* Belgia (C-132/09, EU:C:2010:562), ei ole Euroopa Kohtu pädevuses otsustada liidu õigusest tulenevate kohustuste rikkumise üle, kui nende kohustuste kehtivus sõltub ühe teise, Euroopa Kohtu pädevusse mittekuuluva vaidluse eelnevast lahendamisest.
- 76 Teiseks väidab Horvaatia Vabariik, et nende kahe liikmesriigi vahelise vaidluse tegelikuks esemeks on ühelt poolt liidu õiguse osaks mitteoleva vahekohtu kokkuleppe kehtivus ja õiguslikud tagajärjed ning teiselt poolt vahekohtuotsuse – mida ei ole ikka veel rakendatud – kehtivus ja selle võimalikud õiguslikud tagajärjed. Niisugune vaidlus tuleb seega lahendada rahvusvahelise õiguse normide kohaselt ning selle lahendus ei sõltu liidu õiguse kohaldamisest.
- 77 Kolmandaks leiab Horvaatia Vabariik, et Euroopa Kohus ei ole pädev ELTL artikli 259 alusel otsustama ei vahekohtu kokkuleppe – mis on rahvusvaheline leping ega ole liidu õiguse lahutamatu osa – kehtivuse ja tagajärgede üle ega ka selle vahekohtu kokkuleppe alusel tehtud vahekohtuotsuse kehtivuse ja tagajärgede üle. Liidu õiguse rikkumised, millele Sloveenia Vabariik osutab, põhinevad aga just vahekohtu kokkuleppel.
- 78 Sloveenia Vabariik palub lükata tagasi Horvaatia Vabariigi esitatud vastuvõetamatusse vastuväite, mille kohaselt ei ole Euroopa Kohus pädev käesolevat hagi lahendama.
- 79 Esimesena väidab Sloveenia Vabariik, et nende argumentidega püüab Horvaatia Vabariik hagi eset ühepoolset moonutada.
- 80 Sellega seoses toonitab Sloveenia Vabariik esiteks, et oma hakis piirdub ta väitmisega, et rikutud on liidu esmast ja teisest õigust.
- 81 Sloveenia Vabariik on teiseks seisukohal, et Euroopa Kohtule ELTL artiklist 259 tulenevat pädevust ei välista see, et liidu õiguse rikkumist puudutavate väidete aluseks olevad asjaolud kuuluvad nii liidu õiguse kui ka rahvusvahelise õiguse kohaldamisalasse. Sellega seoses on oluline vaid see, et need asjaolud puudutaksid liidu õigusest tulenevate kohustuste rikkumist. See ei takista Euroopa Kohtul siiski arvesse võtmast neid rahvusvahelise õiguse materiaalõigusnorme, mis on liidu õigusega liidu õiguskorda üle võetud või mis kavatseni üle võtta.
- 82 Kolmandaks leiab Sloveenia Vabariik, lähtudes 12. septembri 2006. aasta kohtuotsusest Hispaania *vs.* Ühendkuningriik (C-145/04, EU:C:2006:543), et asjaolu, et liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse poolte vahel on käimas rahvusvahelise õiguse akti tõlgendamist puudutav kahepoolne vaidlus, ei välista Euroopa Kohtu pädevust liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluses otsust teha.
- 83 Neljandaks on ELTL artikli 259 alusel Euroopa Kohtu pädevuse üle otsustamisel oluline vaid see, kas haginõuete alus puudutab „aluslepingutest tulenevat kohustust“.
- 84 Sloveenia Vabariik on seisukohal, et tema hagi vastab tingimustele, mis on vajalikud selle läbivaatamiseks ELTL artikli 259 alusel. Haginõuetest ja nende põhjendamiseks esile toodud asjaoludest nähtub nimelt, et tema etteheited põhinevad liidu esmasel õigusel ja teiseste õigusaktide

kogumil. Sloveenia Vabariik täpsustab, et ta ei palu oma haginõuetes Euroopa Kohtul tuvastada, et Horvaatia Vabariik on rikkunud rahvusvahelisest õigusest tulenevaid kohustusi. Hagiavalduses on vahekohtuotsusele viidatud üksnes kui faktilisele asjaolule, mis on asjakohane liidu õiguse tõlgendamisel, et kirjeldada territooriumi, kus liikmesriigid peavad täitma liidu õigusest tulenevaid kohustusi.

- 85 Teisena käsitleb Sloveenia Vabariik Horvaatia Vabariigi väiteid pädevuse puudumise kohta.
- 86 Mis puudutab pädevuse puudumisega seonduvat etteheidet, et liidu õiguse väidetavad rikkumised on aktsessorset laadi, siis väidab Sloveenia Vabariik, et võttes arvesse, et Horvaatia Vabariigi ja Sloveenia Vabariigi territoorium on kindlaks määratud piiriga, mille asukoht on ära määratud vastavalt rahvusvahelisele õigusele ehk vaidlusalusele vahekohtuotsusele, ei pea Euroopa Kohus tuvastama rahvusvahelise õiguse rikkumist ega tegema otsust rahvusvahelise õiguse pinnalt tekkinud vaidluse kohta. Sloveenia Vabariik rõhutab, et nende kahe riigi vaheline piir on faktiküsimus, mida Euroopa Kohus saab arvesse võtta ja peab arvesse võtma, mitte aga õigusküsimus, mille üle Euroopa Kohus otsustada saaks. Euroopa Kohus peab igal juhul järgima ja kohaldama rahvusvahelist õigust niivõrd, kui see on vajalik liidu õiguse tõlgendamiseks või kohaldamiseks.
- 87 Mis puudutab pädevuse puudumisega seonduvaid ettehteid, mis tuginevad esiteks sellele, et vaidluse tegelik ese seisneb rahvusvahelise õiguse tõlgendamises ja kohaldamises, ning teiseks sellele, et Euroopa Kohtul puudub pädevus otsustada sellise rahvusvahelise lepingu kehtivuse ja tagajärgede üle, mis ei ole osa liidu õigusest, siis rõhutab Sloveenia Vabariik, et vahekohtu kokkuleppe kehtivuse ning vahekohtu otsuse kehtivuse ja õiguslike tagajärgede küsimus ei ole Euroopa Kohtus toimuva vaidluse esemeks, ei kuulu Euroopa Kohtu pädevusse ning on igal juhul juba lahendatud vahekohtu 30. juuni 2016. aasta vaheotsusega. Asjaolu, et Horvaatia Vabariik ei nõustu vahekohtu otsusega, ei saa tähendada, et endiselt on tegemist lahendamata piirivaidlusega või et Euroopa Kohus peaks selle juba lahendatud küsimuse üle otsustama.
- 88 Viimaseks väidab Sloveenia Vabariik, et Horvaatia Vabariigi argument, et vahekohtuotsus ei ole vahetult kohaldatav, ei puuduta pädevuse küsimust, vaid hagi sisulist läbivaatamist. Igal juhul on see argument ekslik, pidades silmas, et see vahekohtuotsus on vastavalt rahvusvahelisele õigusele siduv ning sellega määratakse lõplikult kindlaks kahe liikmesriigi vaheline piir.

Euroopa Kohtu hinnang

- 89 Olgu märgitud, et ETL artikli 259 esimeses lõigus on ette nähtud, et „[l]iikmesriik, kes on arvamusel, et teine liikmesriik ei ole täitnud aluslepingutest tulenevat kohustust, võib anda asja Euroopa Liidu Kohtusse“.
- 90 Käesoleval juhul nähtub haginõuete sõnastusest, et Sloveenia Vabariik põhjendab liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi sellega, et väidetavalt eiras Horvaatia Vabariik kohustusi, mis tulenevad esiteks ELL artikli 4 lõikest 3, teiseks ELL artiklist 2, kolmandaks määruse nr 1380/2013 artikli 5 lõikest 2 koostoimes määruse I lisaga, neljandaks määruses nr 1224/2009 ja rakendusmääruses nr 404/2011 sätestatud kontrolli, seire ja rakendamise süsteemist, viiendaks Schengeni piirieskirjade artiklitest 4 ja 17 koostoimes artikliga 13 ning kuuendaks direktiivi 2014/89 artikli 2 lõikest 4 ja artikli 11 lõikest 1.
- 91 Olgu lisatud, et Euroopa Kohus on seoses liikmesriigi kohustuste rikkumise hagiga juba otsustanud, et tal puudub pädevus otsustada liikmesriikide sõlmitud rahvusvahelise lepingu üle, mille ese ei kuulu liidu pädevusvaldkonda, ning sellisest lepingust liikmesriikidele tulenevate kohustuste üle (vt selle kohta 30. septembri 2010. aasta kohtuotsus komisjon vs. Belgia, C-132/09, EU:C:2010:562, punkt 44).

- 92 Nimetatud kohtupraktikast tuleneb, et Euroopa Kohus ei ole pädev lahendama ELTL artikli 258 või ELTL artikli 259 alusel esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi, kui liidu õigusnormide rikkumine, millele hagi põhjendamiseks viidatakse, on sellisest lepingust tulenevate kohustuste väidetava rikkumise suhtes aktsessoorne.
- 93 Järelikult tuleb väidetavate rikkumiste laadi ja ulatuse täpseks hindamiseks võtta haginõuete tõlgendamisel arvesse Sloveenia Vabariigi etteheiteid, nagu need on esitatud hagi põhjendustes.
- 94 Neist põhjendustest nähtub, et esimeses etteheites, mis käsitleb ELL artikli 2 rikkumist, soovib Sloveenia Vabariik selle tuvastamist, et rikkudes ühepoolset liiduga ühinemise menetluses võetud kohustust järgida tulevikus tehtavat vahekohtuotsust, vahekohtuotsusega kindlaks määratud piiri ja muid sellest vahekohtuotsusest tulenevaid kohustusi, keeldub Horvaatia Vabariik järgimast selles sättes nimetatud õigusriigi põhimõtet ning rikub seeläbi lojaalse koostöö ja *res iudicata* põhimõtteid.
- 95 Teises etteheites, mis käsitleb ELL artikli 4 lõikes 3 sätestatud lojaalse koostöö põhimõtte rikkumist, väidab Sloveenia Vabariik, et keeldudes tunnustamast ja austamast vahekohtuotsusega kindlaksmääratud piiri, seab Horvaatia Vabariik ohtu liidu eesmärkide saavutamise ja takistab rakendada kogu Sloveenia territooriumil liidu õigust, mille kohaldamine sõltub liikmesriikide territooriumide kindlaksmääramisest.
- 96 Kolmandas ja neljandas etteheites leiab Sloveenia Vabariik, et Horvaatia Vabariik rikub liidu õigust ühise kalanduspoliitika valdkonnas, kuna ta ei austa Sloveenia territooriumi ega piire, nagu need on kindlaks määratud vahekohtuotsusega.
- 97 Mis puudutab konkreetselt kolmandat etteheidet, siis väidab Sloveenia Vabariik, et vahekohtuotsusega kindlaks määratud piiri mitte tunnustades ning selle piirimärkidega tähistamise ja piiri rakendamisega mitte nõustudes rikub Horvaatia Vabariik Sloveenia Vabariigi ainuõigust oma territoriaalvete üle ja takistab tal määrusest nr 1380/2013 tulenevate kohustuste täitmist ning takistab ühepoolse tegevusega, mis kujutab endast vahekohtu kokkuleppe ilmselget rikkumist, kohaldada Horvaatia ja Sloveenia naabrussuhetel põhinevat rannikuvetele juurdepääsu korda, mis kuulub nende kahe liikmesriigi suhtes kohaldamisele alates 30. detsembrist 2017 ehk pärast vahekohtu kokkuleppe artikli 7 lõikes 3 vahekohtuotsuse rakendamiseks ette nähtud kuuekuulise tähtaja möödumist.
- 98 Neljandas etteheites väidab Sloveenia Vabariik, et Horvaatia Vabariik rikub määrusega nr 1224/2009 ja rakendusmäärusega nr 404/2011 ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks kehtestatud ühenduse kontrollisüsteemi, kuna esiteks takistab Horvaatia Vabariik sellega, et ta eirab vahekohtuotsusega nende vahel kindlaks määratud ühist merepiiri, Sloveenia Vabariigil täita nimetatud kontrollisüsteemist tulenevaid kohustusi ning teiseks teostab Horvaatia Vabariik Sloveenia vetes ebaseaduslikult õigusi, mis kuuluvad Sloveenia Vabariigile kui rannikuriigile.
- 99 Viiendas etteheites väidab Sloveenia Vabariik, et kuna vahekohtuotsusega kindlaks määratud Horvaatia Vabariigi ja Sloveenia Vabariigi vaheline piir on endiselt välispiir, mille suhtes kuuluvad kohaldamisele Schengeni piirieskirjade sätted välispiiride kohta, siis rikub Horvaatia Vabariik nii piirikontrolli teostamisega seotud kohustusi kui ka patrull- ja vaatlustegevusega seotud kohustusi, mis on kehtestatud piirieskirjadega. Lisaks rikub ta piirieskirjades ette nähtud kohustust toimida täielikus kooskõlas asjakohaste rahvusvaheliste õigusaktidega, kuivõrd ta keeldub tunnustamast vahekohtuotsust.
- 100 Kuuendas etteheites väidab Sloveenia Vabariik, et kuna Horvaatia Vabariik keeldub tunnustamast vahekohtuotsust, millega määrati kindlaks nende kahe riigi vaheline territoriaalvete piir, ning eelkõige kuna ta hõlmab Sloveenia territoriaalveed oma mereruumi planeerimisse, rikub ta direktiivi 2014/89. Sellega muudab Horvaatia Vabariik võimatuks igasuguse koostöö, mis on nimetatud direktiivis ette nähtud.

- 101 Eespool esitatu põhjal on ilmne, et esimeses ja teises etteheites käsitletud liidu esmase õiguse rikkumised tulenevad Sloveenia Vabariigi enda arvates sellest, et Horvaatia Vabariik ei ole väidetavalt täitnud vahekohtu kokkuleppest ja selle alusel tehtud vahekohtuotsusest tulevaid kohustusi, eeskätt kohustust austada vahekohtuotsusega kindlaks määratud piiri. Samamoodi põhinevad kolmandas kuni kuuendas etteheites viidatud liidu teisese õiguse väidetavad rikkumised eeldusel, et Horvaatia Vabariigi ja Sloveenia Vabariigi vaheline maismaa- ja merepiir määrati kindlaks vastavalt rahvusvahelisele õigusele, st vahekohtuotsusele. Kuna esimene liikmesriik keeldub vahekohtuotsust täitmast, takistab see väidetavalt seega teisel liikmesriigil kohaldamast kõnealuseid liidu teisese õiguse sätteid kogu oma territooriumil ja kasutamast talle nende sätetega antud õigusi ning takistab vaidluse esemeks olevatel merealadel kohaldada liidu teisese õiguse sätteid, mis viitavad vahekohtu kokkuleppest tuleneva vahekohtuotsuse täielikule rakendamisele.
- 102 Selle kohta tuleb tõdeda, et vahekohtuotsuse tegi rahvusvaheline kohus, mis on asutatud rahvusvahelise õigusega reguleeritud kahepoolse vahekohtukokkuleppe alusel, mille ese ei kuulu ELTL artiklites 3–6 nimetatud liidu pädevusvaldkondadesse ja mille osaline liit ei ole. On tõsi, et liit pakkus piirivaidluse pooltele *bons offices*'i korras oma abi vaidluse lahendamiseks ning nõukogu eesistujariik kirjutas liidu nimel tunnistajana alla vahekohtu kokkuleppele. Lisaks on omavahel seotud ühelt poolt vahekohtu kokkuleppe sõlmimine ja selle alusel läbi viidud vahekohtumenetlus ning teiselt poolt Horvaatia Vabariigi liiduga läbirääkimiste ja ühinemise protsess. Need asjaolud ei ole siiski piisavad, et pidada vahekohtu kokkulepet ja vahekohtuotsust liidu õiguse lahutamatuks osaks.
- 103 Eeskätt seda, et ühinemisakti III lisa punktiga 5 lisati määruse nr 2371/2002 I lissasse punktid 11 ja 12 ning et nendes punktides viidatud joonealustes märkustes on neutraalses sõnastuses mainitud vahekohtu kokkuleppest tulenevat vahekohtuotsust eesmärgiga määrata kindlaks kuupäev, millest alates kohaldatakse Horvaatia ja Sloveenia naabrussuhetel põhinevat rannikuvetele juurdepääsu korda, ei saa tõlgendada nii, et ühinemisaktiga oleks võetud liidu õigusesse üle rahvusvahelised kohustused, mis Horvaatia Vabariik ja Sloveenia Vabariik on vahekohtu kokkuleppe raames endale võtnud, sealhulgas kohustus austada vahekohtuotsuses kindlaks määratud piiri.
- 104 Järelikult on väidetavad liidu õiguse rikkumised aktsessoorsed Horvaatia Vabariigi nende kohustuste rikkumise suhtes, mis tulenevad kahepoolsest rahvusvahelisest lepingust, mille osaline liit ei ole ja mille ese ei kuulu liidu pädevusvaldkonda. Kuna ELTL artikli 259 alusel esitatava liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi esemeks saab olla ainult liidu õigusest tulenevate kohustuste täitmata jätmine, ei ole Euroopa Kohus käesoleva kohtuotsuse punktides 91 ja 92 märgitu kohaselt seega pädev lahendama käesolevat hagi seoses vahekohtu kokkuleppest ja vahekohtuotsusest tulenevate kohustuste väidetava rikkumisega, millel põhinevad Sloveenia Vabariigi etteheited selle kohta, et liidu õigust on väidetavalt rikutud.
- 105 Seoses sellega olgu veel täpsustatud, et kuna aluslepingutes puudub liikmesriikide suveräänsuse alla kuuluvate territooriumide täpsem määratlus, siis peab iga liikmesriik määrama kooskõlas rahvusvahelise avaliku õigusega kindlaks oma territooriumi ulatuse ja piirid (vt selle kohta 29. märtsi 2007. aasta kohtuotsus Aktiebolaget NN, C-111/05, EU:C:2007:195, punkt 54). Aluslepingute territoriaalne kohaldamisala ELL artikli 52 ja ELTL artikli 355 tähenduses on nimelt kindlaks määratud viitega riikide territooriumile. Lisaks on ELTL artikli 77 lõikes 4 märgitud, et liikmesriikidel on pädevus tähistada oma piire maastikul kooskõlas rahvusvahelise õigusega.
- 106 Käesoleval juhul on vahekohtu kokkuleppe artikli 7 lõikes 3 sätestatud, et pooled võtavad kõik vajalikud meetmed, sealhulgas teevad vajalikud muudatused riigisisestes õigusaktides, selleks et rakendada vahekohtuotsust kuue kuu jooksul arvates selle tegemisest. Peale selle on määruse nr 1380/2013 I lisa punktidega 8 ja 10 seotud joonealustes märkustes täpsustatud, et Horvaatia Vabariigi ja Sloveenia Vabariigi vahelistel naabrussuhetel põhinevat rannikuvetele juurdepääsu korda, mis on sätestatud selle määruse I lisa, „kohaldatakse alates [vahekohtuotsuse] täielikust rakendamisest“. Ent vahekohtuotsust ei täidetud, nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 164.

- 107 Neil asjaoludel ei ole Euroopa Kohtu pädevuses – vastasel korral ületaks ta talle aluslepingutega antud pädevust ja tungiks liikmesriikidele jäetud pädevusse määrata geograafiliselt kindlaks oma piirid – lahendada käesoleva, ELTL artikli 259 alusel esitatud hagi raames Horvaatia Vabariigi territooriumi ja Sloveenia Vabariigi territooriumi ulatuse ja piiride küsimust ning seejuures vahetult kohaldada vahekohtuotsuses kindlaks määratud piiri, et kontrollida, kas tegelikult on toime pandud kõnealune liidu õiguse rikkumine.
- 108 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb tõdeda, et Euroopa Kohtul puudub pädevus käesolevat liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi lahendada.
- 109 See järeldus ei mõjuta ELL artikli 4 lõikest 3 tulenevat kohustust – mis on kummalgi liikmesriigil nende vastastikustes suhetes, aga ka liidu ja ülejäänud liikmesriikide suhtes – teha lojaalset koostööd, et leida lõplik, rahvusvahelise õigusega kookõlas olev õiguslik lahendus, nagu on tungivalt soovitatud ühinemisaktis ning mis tagaks liidu õiguse tõhusa ja takistusteta kohaldamise vaidlusalustel aladel, ning lõpetada omavaheline vaidlus, kasutades mõnda vaidluste lahendamise vahendit, kaasa arvatud võimalus anda vaidlus ELTL artikli 273 kohase erikokkuleppe alusel lahendada Euroopa Kohtule.

Kohtukulud

- 110 Kodukorra artikli 138 lõike 1 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.
- 111 Kuna Horvaatia Vabariik on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Sloveenia Vabariik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud temalt välja mõista.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

- 1. Kõrvaldada kohtuasja C-457/18 toimikust Euroopa Komisjoni sisene töödokument, mis puudutab komisjoni õigusteenistuse arvamust ja mis sisaldub vastuvõetamatus vastuväite kohta esitatud Sloveenia Vabariigi vastuse lisa C.2 lehekülgedel 38–45.**
- 2. Euroopa Liidu Kohus ei ole pädev lahendama ELTL artikli 259 alusel esitatud Sloveenia Vabariigi hagi kohtuasjas C-457/18.**
- 3. Mõista kohtukulud välja Sloveenia Vabariigilt.**

Allkirjad